NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za polleta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 28. decembra 1853. *List 104.*

Kako terden lés ohraniti.

(Po dr. Lüdersdorfu.)

(Dalje.)

V namako postavljeni lés jo sèrka iz začetka hitro; treba je tedaj perve dní je toliko prilivati, da je je toliko, kot pervi dan v posodi. Sicer pa se hitrejše ali bolj počasno sèrkanje ravná tudi po gorkoti vremena in vlažnosti zraka, posebno pa po debelosti lésa. Perve dní stopa namaka vsacih 24 ur za 2 čevlja visoko, pozneje le poldrugi čevelj in zmiraj manj, kolikor dalji je lés. Če se 6 do 8 pavcov debel in 10 čevljev dolg lés namoči tačas že na pol svoje dolgosti, terpí vendar 10 do 12 dní, da se je vès napíl. Koli za plotove, drevésa, terte itd., kterim je treba le spodnje konce namočiti, ki pridejo v zemljo, so o 3 dnéh popolnoma dobri.

Se je lés namočil kolikor je treba bilo, se vzame iz namake in postavi narobe, da se v spodnjem koncu debla obilniši nabrana namaka bolje razdelí. V 24 urah potem je lés pripraven za rabo.

Na to vižo se napravi lés za kmetijske potrebe terden za veliko veliko let. Al druga je s stavbinim (tesarskim) lesom, kteri, če je debel in dolg, bi potreboval po ti poti preveč časa; serkavne žile ne morejo namake kviško vleči tako lahko, kakor če je deblo tako po strani položeno, da kapljica kapljico tiší naprej.

Vsa priprava za tako namakovanje lésa obstojí iz 2 lesenih močnih trug, ena je večja, druga za toliko manjša, da se postavi v večjo tako, da je krog in krog med obéma še za 3 pavce prostora. Velikost te dvojne truge pa se ravná po številu debel, ktere hočemo ob enem namakati; visoka pa mora truga vselej kake 3 čevlje biti.

V obé stranske platí obéh trug se izreže kake 3 pavce nad tružnim dnom toliko okroglih lukinj ena zraven druge, kolikor se jih izrezati dá brez škode za terdnost truge. Te luknje, ktere si morajo na obéh straneh navštric stati, morajo biti tako široke, da se konci debel, ki se bojo namakale, potem ko so za kakih 10 pavcov omlajene bile, lahko vtaknejo skoz nje v trugo, in scer 2 do 3 pavce deleč v notranjo trugo.

Vsak bo lahko zapopadel, da ni mogoče štirvoglate in tako luknjate truge tako narediti, da bi ne spušala namake. Al temu se pomaga lahko z glino ali ilovco, ktera terdno zamaší luknje, če je mastne sorte. Kjer je mastna lončarska glina pri rokah, je reč koj storjena. Kjer pa take gline ni, jo zamore ilovca nadomestovati, ktera pa mora biti izprana, da pride pesek iz nje. Čisto izprana ilovca je enaka rumenkasti mastni glini, le laporja ne smé nič imeti v sebi. Da se tedaj dobro zamašite obé trugi, ki pa ste prav za prav le ena, in da se terdno zamaše tudi njih luknje, skozi ktere se vtikujejo debla, naj se ravná takole: Naj poprej naj se napravi na dno večje truge 3 pavce debela plast gline, ki mora biti enmalo bolj suha kakor je takrat, kadar se opeke (cegli) iz nje narejajo. Potem se postavi manjši truga v uno in zatlači se krog in krog z glinom vse dobro. Je to do dobrega storjeno in truga postavljena na 2 do 3 čevlje visoko močno podlogo, se debla, ktere morajo biti na koncéh lepo ravno odžagane in omlajene, vtaknejo skoz luknje v trugo tako deleč, da za 3 pavce skoz molé. Kadar so debla tako terdno položene, da, podperte v sredi, pošev proti tlam ležé in se premakniti ne morejo, po tem se prostor, ki je med notranjo in vunanjo trugo, noter do verha zatlači z glino.

Natlači se pa glina ali izprana ilovca prav skerbno polagoma, in paziti je posebno, da se zatlači prav terdno okoli debel. Zatega voljo morajo pa tudi, kar je že rečeno bilo, debla tako deleč omlajene biti, kakor deleč seže zatlačba gline in scer noter do lesa, da se med lés in ličje ne zateka namaka. Na zadnje se pogladi glina, ki se je vzdignila zunaj in znotraj debel. (Konec sledí.)

Gospodarske skušnje.

(*Ovès — živež za ljudí.*) Gorjé ljudém, kadar morajo jesti ovsen kruh. V Bretagni in Elsasu na Francozkem pa kuhajo iz ovsa dobro juho (župo), in iz ovsene in režene moke pečejo dober, tečen kruh. Ovseno pšeno, kuhano v vodi skoz pol ure, osoljeno in z mlekom napravljeno, da dobro mlečno kašo. Namesto mleka je dobro tudi enmalo olja vzeti, v kterem je čbulja pražena (roštana) bila.

(*Nova klaja za svilne gosence*). Gosp. Albertaci priporoča sledeče: Konec mesca oktobra, preden perje začnè rumeno prihajati, naj se o lepem vremenu nabera dopoldne od 8. do 12. ure, posuší, stolče v drobno štupo in tako čez zimo shrani. Kako se ta štupa poklada gosencam, bojo učile bukve, ki jih bo na svetlo dal pod naslovom „Metodo razionale o naturale di allevare i bachi di seta“.

(*Korenje dobro kot kisla repa*). Gosp. J. Pajk, tesarski mojster in umen kmetovavec, nam pošlje unidan skledico skisanega korenja, naj ga damo skuhati in potem pokusimo. Storili smo to in jedli kislo korenje, kterega nihče ni mogel razločiti od naj bolje kisle repe. Ker po tem takem korenje zamore popolnoma nadomestovati repo, bo prav, ako gosp. Pajk kaj več o tem spomne v „Novicah“.

Zgodovinske reči.

7. *Dva do zdaj zamolčana kraja na Kranjskem v rimskem času.*

Imena starih mest Kranjske dežele ob času rimskega gospostva nam pripovedujejo nekaj latinski in greški pisatelji Plini, Amian Marcelin, Ptolomej, Dio Kassi, Zosim in Herodian, nekaj pa stari cestopisi in kamni spominki. Med cestopisi je naj važneja Peutingerjeva tabla, ker krajev ne našteva po šegi zapisnika, ampak ima podobo nekakošnega zemljovida; izvirni rokopis te table je hranjen v cesarski bukvarnici na Dunaji, obraz od njega posnet je izdal l. 1753 Scheib, in en del tega, kteri obsega zemljo med jadranskim morjem in Donavo, je pridjal Muhar bukvam „das römische Noricum". Tukaj tedaj so na poti od Emone (Ljubljane) do Novioduna (pod Kerškem) ti kraji zaznamovani: Emona XVIII, Aceruone XIIII, ad Praetorium XVI, Crucio XVI, Novioduni X mille passuum (1000 stopinj, ktere 1 rimsko miljo storijo). V Antoninovem cestopisu stojí ta pot tako: Hemona XXXIV, Praetorium Latovicorum XVI., Noviodunum; in le to so poznali Schönleben, Valvazor in Linhart, in tudi Muhar sam se v bukvah le na njo ozira.

Po takem ste imeni dvéh krajev iz starega časa ohranjene, na ktere se ni nikdo ozerl, namreč Acervo in Crucium. Kje sta mar ta kraja stala?

Ako je Praetorium res Radeče pri Savi, kakor je bila do zdaj sploh misel učenih mož, pride Acervo. blizo Litije, morebiti se kraj Cerovica z njim snida; Crucium pa bi utegnilo biti pod Boštanjem blizo Impolice. Vender bi se smela ta cesta morebiti tudi drugače razložiti.

Za Radeče kot Praetorium Latovicorum namreč do zdaj ni druzega pričevanja, razun tega, da število milj se s tem krajem snida, in da so Latovici nekje v Panonii stanovali, kakor Plini in Ptolomej pišeta; od rimskih starin krog Radeč se do zdaj še ni pripovedovalo. En kamen je gosp. Freyer vidil v Malencah pri Kerki blizo Save z besedami MVNIC ATOB., kjer je blezo L pred čerko A zginil, da bi se bralo „Municipium Latobicorum"; vender ondi ta kraj ni stal, ker je preblizo Novioduna.

Poleg sedanje velike ceste skozi dolensko Kranjsko stran vender se je že več rimskih starin našlo, namreč pri Zatičini, v Trebnjem, in ako se od ondod po mali cesti gré, pri Mokronogu, pod Škocijanom, kjer je še ostanek stare rimske ceste. Kaj tedaj, bi ne utegnilo bolj prav biti, stare rimske ceste po tej poti iskati, ker drugač bi bila cela dolenska stran kdaj brez vsih mest, razun ob Savi? Sej za Savo tudi svet ni nič kaj za veliko cesto stvarjen.

Po takem bi bilo Praetorium Latobicorum misliti Trebnje, ali pa morebiti celo Novomesto. Zakaj od Novegamesta je vedna pripoved, da je ondi v starih časih veliko mesto stalo; za Trebnje pa bi bilo zavoljo imena Temenice naj pred soditi, da je ondi stala Monetia, ktero Dio Kassi med Metullum in Arrupium deva; Peutingerjeva tabla pa ima pred krajem „ad Praetorium" prazno kljuko, kakor da bi bilo ime kraja izpuščeno. Kraj Acerva bi po tem prišel okoli Višnjegore; Magnaniana, ktero Schönleben in Valvazor v tisto stran devata, bi utegnila biti pri Zatičini, tedaj pri sredi med Emono in Praetorjem, kakor jo stavi Ptolomej. Od mesta „Praetorium Latobicorum", naj se išče pri Trebnjem ali pri Novemmestu, pa pot pride ravno na staro rimsko cesto, ktera se med Dobravo in Dobruško vasjo pod Škocijanom še dobro pozna. Kraj Crucio bi bil ondi blizo proti Krakovemu logu iskati, in pot od ondod je po ravnem do Novioduna šla.

Iz Peutingerjeve table bi se nekaj dalo bolj posebej za cesto iz Akvileje na Virunum čez kraje ad Silanos, Tasinementum in Saloca soditi. Nekaj hribov je namreč vmes, med to cesto in med cesto na Vipavo zaznamovanih; tudi so na cesti tri prazne kljuke slediti, kakor da bi bili trije kraji pred Tasinemetom izpuščeni. Za to cesto dá Muhar veljati, da bi bila utegnila skozi Idersko, Sorško in Kokriško dolíno proti Virunu iti; pa k večjemu kraj ad Silanos bi zamogel na kranjsko zemljo spadati, Tasinemetum in Saloca zadevata po daljavi na Koroško. Vender bi kdo znal to cesto tudi za Sočo čez Predil v Ziljsko in Dravsko dolíno voditi; ad Silanos, samo ako število rimskih milj ni premalo, bi bilo potem prav pri Ziljanih, Saloca morebiti Selkach pri Dravi.

Ko bi kdo zmed naših slavnih rojakov na Dunaji utegnil do izvirnega rokopisa Peutingerjeve table v cesarski bukvarnici priti, bi zamogel pogledati, ali ni morebiti med krajoma „ad Silanos" in „Tasinemetum" černilo prebledelo, ravno tako pred krajem „ad Praetorium", in bi se morebiti pisanje s tankim pogledom še razločiti dalo, ondi kjer na Scheibovi izdaji in Muharjevem izlečku prazne kljuke v cesti brez imen stojijo.

Kadar v starinskih rečéh mnogo ugibamo, naj še to pristavim: ako je po Muharjevi besedi Mons Tullus za velicega Triglava vzeti, bi bil Phlygadia nar hitreje Blegaš.

V „Novíce" take rečí devamo, da bi še koga druzega obudili k preiskovanju starín. Da bi pač tudi kranjsko „zgodovinsko družtvo" dobilo več delavcov! P. H.

Ozir po svetu.

Zgodovina dežnikov.

Od pervih dežnikov (ambrél) se bere na Francozkem ob času Ludevika XIV.; iz začetka jih niso nosili drugač kakor pod pazdiho. Še le v začetku zdajnega stoletja so jih začeli nositi kot palice. Na Angležkem so jih imeli dolgo le sami gizdelíni (štucarji); navadno je stal na mostovžu plemenitnikov velik dežnik, kterega so le razpeli pred hišnimi vratami in kočijo, kadar je deževalo. Kdor se je takrat očitno na ulicah prikazal z dežnikom, je bil zasmehovan in posebno zasramovan od kočjažev in nosilcov, kterim so dežniki zaslužek kratili! Ko je pa Škocijan John Macdonald leta 1778 iz Španjskega prinesel lep svilen dežnik, kterega je vkljub vsega zasmehovanja možato nosil skoz 3 mesce, so ga začeli posnemati tudi drugi. Na Nemškem so prišli dežniki še le okoli 1730. leta v občno navado, čeravno je škof Salcburški daroval en dežnik že v letu 800 opatu Alkuinu Tourskemu; (to pričuje, da je deževalo na Salcburškem že nekdaj tako pogostoma, kakor dežuje še dandanašnji.) Znano je, da v slovanske dežele je zašel dežnik še le pozneje; kar je pa prišel pozneje, za toliko bolj je razširjen sedaj, saj pri nas na Krajnskem, kjer vidimo celò hlapce orati z razpetimi dežniki; tako se bojé dežja.

Največe keršanske cerkve na svetu.

Sledeče so: 1. Cerkev sv. Petra v Rimu; 2. stolna cerkev v Milani; 3. cerkev sv. Pavla v Rimu; 4. Sofija (sedaj mošea) v Carigradu; 5. stolna cerkev v Fiorenci; 6. cerkev sv. Pavla v Londonu; 7. cerkev v Kolinu; 8. stolna cerkev v Spiru (Speyer); cerkev sv. Štefana na Dunaju. Kar visokost zadene je najvišja cerkev sv. Petra v Rimu, potem, zvonik v Strasburgu in za njim zvonik cerkve sv. Štefana na Dunaju.

Slovanski popotnik.

* Slavnemu nemškemu pisatelju Herderu se bo postavil spominek v mestu Mohrungen, kjer je bil rojen. Herderja poštujejo tudi Slovani, kjer je o njih tako pravično sodil in resnične besede govoril.

* Pervi zvezek četertletnega spisa: „Pamatky (spominki) archaeologické a mistopisne“, kterega bo archäologiški odbor česke matice pod vredništvom prof. Zapa izdajal, se že tiska in bo prišel perve dní mesca januarja na svitlo. Vsak zvezek bo obsegel 6 pol, cena za 4 zvezke je postavljena na 3 for., udi „matice“ plačajo le polovico.

* Na Gerškem je umerl nedavnej general Kosta Bočár, mlajši brat svetoznanega junaka serbskega Marka Bočára, ki se je o gerški vojski zoper Turke tako slavno obnašal.

* Učeni talianski žlahnik Ferucci v Florencu je najdel v rokopisu začetek spisa Cicerona „de Fato“, o kterem se je mislilo, da se je zgubil.

* Zagrebški „katolički list“ bo izhajal prihodnje leto na celi poli po enkrat na teden.

* V Pragi je ravno prišel na svitlo roman Mosera „Slepa pani“, ki je bil že popred v Pražkih novinah natisnjen in je močno dopadel bravcem.

* V letu 1853 je bilo na visokem učilišču Pražkem 37 rednih in 24 nerednih profesorjev, 23 docentov in 4 učitelji, tedaj skupej 88 učiteljev. Poslušavcev je bilo: bogoslovcev 139, pravnikov 466, medicinarjev, kirurgov in farmaceutov 306, na učilišču filologiškem 114. Nevpisanih pa 144.

* V Berni je iz tiska prišel „Posel Moravski“, koledar za Moravane, Čehe in Slovake na leto 1854, osemnajsti tečaj.

* V Lipsii je prišlo novo izdanje serbskih narodnih pesem v nemški prestavi od znane pisateljke Jakobsove (Talvy).

* Poljak Dmochovsky je oglasil naročbo na spis naslednjega zapopadka: „Zbior wierszopisców i prozaików Polskich z pierevzych 25cin lat wieku XIXgo. (Zbirka pesnikov in prozaikov Poljskih iz pervih 25 let devetnajstega véka). Izdal bo vse imenitne spise pisateljev. Pervi oddelk zbirke bo obstal iz dvanajst zvezkov po 20 pol v osmerki. — Jožef Korenovsky piše povedko iz časov Stanislava Augusta; Kazemir Kraševsky prestavlja žaloigro Sofoklesa „Edip kral“; Vojcicky je dal v tisk delo pod naslovom „Archiv domaci“; pervi del govorí o časih Stanislava Augusta.

* Na Ruskem je prišla imenitna knjiga na svitlo, ki ima naslov „Narodnyja Beloruskija pesni“. Sobrala E. P. Časopisi te pesmi močno hvalijo in znano je sploh, kako mile pesmi imajo Belorusi. One so dragocene v mnogem ogledu, prav zaklad narodnega slovstva.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Brescie na Laškem 15. decembra. Č. Ravno ko za „Novíce“ novega leta naročujem, sneg kar hitriši more tudi toplo laško deželo pokriva. Že ga je celo ped debelo, tode sninc, mislim, se ne bode naredil. Zima se v teh krajih bolj čuti, kakor v merzlih, zato, ker stanovališa nimajo lesenih tal, in tudi pečí niso tako pripravne, kakor pri nas. V gostivnicah si mora kurjavo kupiti, kdor hoče gorko imeti. Zrak okrog Brescie je scer zdrav, pa vender nam legar (Typhus) zlo nagaja, in veliko ljudí pobira, posebno od soldašine. Še ne misli nehati ta gerda pošast! — Srečno!

Č. Iz Goriških hribov. Vaši dopisovavci iz Krajnskega so omenili že večkrat cest po Tominskem, posebno pa tiste, ktero zdaj napravljajo proti Krajnskem. Povedal Vam bodem tedaj, kako so se poprijeli kmetje tega dela, ker bi tudi drugod lahko napravljali ravno tako dobre poti.

Prebivavci Tominskega okraja so želeli že davno cesto proti Gorenskem napraviti, ali saj steze in poti popravljati, po kterih zdaj tovorijo s tolikimi težavami, vendar pisarija in dolgi prepir: jeli se ima cesta napraviti čez Podberdo ali čez Cirkno, sta mudila od leta do leta to delo. Nekteri posestniki, siti praznega govorjenja, so sklenili saj eno pot začeti. Mesca septembra tega leta je tedaj premeril zemljomerec gospod Brelih, naš rojak, iz Grahove domá, cesto iz Tomina proti Podberdi, jo je do Grahove načertal in koj z nekterimi delavci napravil stezo od Polubina čez Lubin proti Podmevcu in Grahovi. Steza je bila izdelana v malem času gori in navzdol brez klancov prav dobro, kmetje so opustili staro stermo in kamnito pot in so hodili raji po novi stezi v Tomin. Ker so prepričali se potem z lastnimi očmí, da bi se dala po ti stezi lahko napraviti lepa in priložna cesta, so sklenili župani, jo na kose razdeliti, in zdaj že razširjujeta kramp in lopata ozko stezo tako, da bodo znabiti že prihodnje leto derdrale kolesa tam, kjer je dozdaj le koza se pasla ali plazila se lesica. Nadjamo se, da bode gosp. Brelih (verli mož, kakor ga po pravici dopis iz Sorice v listu 91. imenuje) načertal in naredil tudi enako stezo od Grahove čez Hudojužno na Podberdo in proti meji, akoravno se tajiti ne dá, da je na ti strani delo veliko veliko težavniši, kjer med stermim hribom in skalami dereči hudournik Bača na nekterih krajih puša komaj toliko prostora, da ljudjé po bregu hoditi, konji pa le po vodi, sodergi in kamnju tovoriti zamorejo; semtertje pa tudi hudourniki in grape zasipajo večkrat bregove.

Ker pride po novi deželni osnovi tudi v Cirkno okrajna oblast, je upati, da tudi v tem okraju bodo napravili sčasoma nove ceste, posebno pa tisto, ktera bi segla od velike ceste čez Most (Sv. Lucia) po Idrii na nemško Idrijo in čez Cirkno na Hotavlje in v Loko.

Tako bodo sčasoma tudi naši v tem obziru zlo zlo zanemarjeni kraji dobili ceste, ktere so v vsaki deželi zlate žile za kupčijstvo, omiko in blagostanje.

Iz Tersta naznanja „Triest. Zeit.“, da ondašnje ljudske šole obiskuje 6768 otrok, izmed kterih jih hodi 5116 (2896 fantov in 2220 dekličev) v vsakdanjo, 1652 pa (1085 fantov in 567 dekličev) v nedeljsko šolo, tedaj 168 fantov in 392 dekličev več kakor preteklo leto. — Na Goriško in Istriansko se po cesarskem dovoljenju smé voziti žito in sočivje brez colníne in tistim okrajnam (komunom), ktere so zavolj slabe vinske letine v nadlogah, se ima odpustiti primeren znesek zemljišnega davka. — Nakloniti revnim ljudém zaslužka, je ukazalo c. k. deželno poglavarstvo tudi: naj se berž prične na Goriškem več cest in jezov ob Soči napravljati, kterih stroški že zdaj znesó 50.000 fl., in se bojo pomnožili še na druzih 50.000 fl. Na Istriansken popravljajo že poštno cesto iz Zavelj v Koper, in vsaki dan se pričakuje, da pride od cesarja dovoljenje za napravo tiste ceste, ki ima Istrijo skleniti s krajnsko deželo, za ktero je določeno 100.000 fl. Vse te dela bojo naklonile revnim tukajšnim prebivavcem marsikaj zaslužka, kterega potrebujejo zares silno.

Iz Kopra. Tisti, ki so lani u Terstu za to leto „Koledarčik“ na svetlo dali, so imeli namen in željo ga na svetlo dati tudi letos za prihodnje leto 1854, kakor je bilo obljubljeno. Vse je bilo že lepo pripravljeno za tiskanje. Koledarčik bi bil prinesel obraz barona Čehovina (Krašovca), in zapopadel bi bil več sostavkov, na primer, baron Čehovin (njegova dosadanja služba u soldaškem stanu — njegovo poslavljenje in povikšanje

u Italii), parobrodstvo in železnice, dva popotnika, nečemerna deklica in čbela, in še nekaj druzih. Ali kako so se oni reveži začudili, ko jim je rekel tiskar (ki jih je bil lani tako radovoljno postregel): da ne smé tiskati! Vsa njih velika in vroča prošnja je bila brezkoristna: ostal je u svoji odrekbi, pa tudi ni hotel razbistriti nje uzroka. Tudi gosp. Kornet, član vodstva slavjanskega družtva, ni zamogel o tem nič opraviti, čeravno je mož veljaven in povsod veliko ljubljen v Terstu, kakor popolnoma zaslužuje s svojim lepim in hvalevrednim zaderžanjem. — Žalostno in tudi čudno je to, zares! *) Vèrdelski.

Iz Ljubljane. Ravno se nam pové za gotovo, da po novem letu se bo slovenski jezik učíl spet dvé uri na teden v tukajšni doljni gimnazii; skerčile ste se predpisane dvé uri v eno letos le zato, ker so g. učeniki preobloženi bili z mnogimi nauki; prihodnje bo v doljni gimnazii z gosp. prof. in katehetom Globočnik-om starejim učil tudi gosp. Brodnik, učenik 1. paralelnega razreda, tako potrebni slovenski jezik, za kterega je ravno sedaj sl. ministerstvo odobrilo rokopise novega šolskega „beríla“.

Novičar iz mnogih krajev.

Tistim vojakom (prostakom, korporalom in feldvebeljnom), ki so dolgo in zvesto služili cesarju, polajšati po dostani vojaški službi prestop v civílne cesarske službe, je zaznamoval presv. cesar take službe pri cesarskih pisarnicah, poštah, železnicah itd., v ktere se edino le morajo taki vojaki jemati; tudi županijam je ukazano gledati na-nje pri izpraznjenih in za take vojake pripravnih službah; bankam pa, asekuracijam, hranilnicam itd. se bo štelo v zasluge, ako jemljejo take vojake v službo. — Ker je več sosesk dežele Mantue v veliki nadlogi, je ukazana naprava 50 novih soseskinih cest, poprava pokopališča v Mantui in več druzih stavb, za ktere je, da si revno ljudstvo zasluži kaj, dovoljeno 890.000 lir. — V gornjem Döblingu poleg Dunaja je bila te dní velika pojedina konjskega mesa, ktere nekteri prehvaliti ne morejo. — Zadnje novíce iz Turškega niso prinesle nič druzega posebnega, kakor da zmiraj več Rusov maršira v Valahijo in da bo terpelo to do polovíce prihodnjega mesca; tudi h turški donavski armadi je šlo spet 5000 redifov iz Sirije. Čeravno je zima huda, delajo Turki vendar neprenehoma okope (šance) poleg Kalafata in Vidina Rusi pa poleg Gjurgjeva. Na vsaki strani Donave si stojite glavne armadi nasprot. Terdnjava Ruščuk, kjer imajo Turki 15.000 vojakov postavljenih, je obema armadama naj važniši mesto. Da bi bilo zedinjeno angležko-francozko brodovje se podalo že v černo morje, ni res; dosihmal mirno stojí v Carigradskem kanalu, kamor so se vernile tudi tiste barke, ki so bile 4. dan t. m. poslane v Sinope, od kodar so pripeljale 400 ranjenih, in so povedale, da v ti bitki je padlo 4000 Turkov. Turško vlado pripravljati za nov pomiriven predlog, ki je bil na Dunaji izdelan v imenu zedinjenih 4 vlad 5. dan t. m. in ki je bil berž potem poslan v Carigrad, je prejel austrianski poročnik baron Bruk sledeče pismo, naj ga naznani predsedniku ministerstva Rešid-pašatu: „Car rusovski terja, da obred in duhovšina gerške cerkve neprenehoma vživa duhovne privilegije, tudi pod vlado sultanovo. Car rusovski izreče sicer, da ga nikdar ni volja bila samostojnosti in samovladarstva sultanovega dotakniti se, pa tudi ne vtikati se v notranje zadeve carstva turškega. Rusia edino le terja zagotovílo, da v verskem obziru natanko ostane stanje sedanje (status quo), in kar gerški obred vtiče, naj imajo spoznovavci gerške cerkve vse pravíce vživati kakor drugí kristijani, tedaj tudi vse tiste dobrote, ki so dovoljene kristijanskim občinam ali ki jim jih bo dovolil sultan vprihodnje. Na taki podlagi je vlada rusovska pripravljena naravnost s turško vlado se pomeniti, kako bi se vse to izpeljalo. Naj pripravniši kraj za to pogodbo po mislih rusovskih je Bukurešt. Čeravno je Turčija napovedala Rusom vojsko, je vendar car obljubil, da nič noče premeniti o sedanjih razmerah do Turčije in da je veleval armadi svoji, da ne smé turške armade napadati, ampak se le braniti, ako jo turška napade. Ker je Dunajska vlada popolnoma prepričana, da tudi presvetli sultan serčno želí v kratkem konec storiti prelivanju kerví, jo primerjaje te misli sultanove z mislimi carovimi navdaja upanje, da po ustavljeni vojski je volja obéh vladarjev poravnati razpor in popolnoma sprijazniti se“. Poslednje novíce iz Carigrada zagotovljajo, da si bo Rešid-paša na vso moč prizadeval za dosego tacega mirú, ki Turčíi ne bo v škodo ne v sramoto. — Turški Bosnjaki se pripravljajo za napad na Serbe in Černogorce, Greki pa pričakujejo živo, da Nikolaj veliki bo na razvalinah Turčije iz smerti obudil gerško carstvo! — Ravno pelje rusovski oberstar Kovalevski v Černogoro mnogo mašnih oblačíl, kelhov, dragih evangelij itd., ki jih rusovski car pošilja Černogorcom.

Krajnc obdolževan hrovatenja.

(Iz 2. bukvic „Krajnske čbelice“ leta 1831).

Pesmica še zmiraj veljavna.

Tine! meni se dozdeva,
Mika te rod hrovatíť,
Gode, ropotá, veleva:
Krajncu krajnsko govoríť.

Peter! meni se dozduješ
Polž v lupino zakopán,
Krajnski glas koj hrovatuješ,
Ako ga nima tvoja stran!

Preudarite, Gorenci!
Šalobarde niste vi,
Koljko hranijo Dolenci
Vam hrovaških besedí!

Kaj še le Knežák, Planina,
Podnanosci, Lož, Tomín,
Cerknica, Ipavk dolína,
Materíja, Kras, Berkín!

Treba stresene sledíti
Po vaséh, veliko lét:
Vse mogoče nam dobiti,
Knjigam povsoditi spet!

Le kar Serbom pokvarili
Turki, Moskvičom Tatár,
Sisku Mažarji skalili,
Nad Bregano tuja stvar.

Bukve glagolíc berímo,
Dédov kremlja bister vir!
Zraven svojih poišímo
Lep Cirilovi psaltír.

Vuka pesme prideníte,
Naj Dobrovski z rok ne gre!
Lindeta ne pozabíte!
Vse zvať svoje Krajna sme.

Od Skiaptrov do Šamanov
Od Kitaja do Udín.
Sodit jezik Ilirjanov
Petri! zlezite 'z lupin! Jaka Zupan.

Pogovori vredništva.

Čast. srenjčanom v Frauhajmu: Želji Vaši, razodevani že mnogokrat tudi od druzih straní: da bi dajali številke loterijske v „Novíce“, bodemo stregli v „oglasniku“ z naznanovanjem Dunajske, Graške in Teržaške loterije. Tudi bodemo naznanovali ceno obligacij in nadavek (ažio) cekinov in srebernega dnarja. — Gosp. K. iz Notr.: „Da bi se „Novičar“ v novem letu še bolj pomnožil“ — pravite, je želja vesoljna bravcov „Novíc“ Vaše straní. Stregli ji bodemo.

*) Kdor koli pozna tiskarne postave, bo lahko uganil, da tiste tiskarjeve besede „ne smem“ so bile le pretveza (izgovor) za „nočem“. Imamo slovanskih koledarjev na cente povsod, zakaj ravno v Terstu bi se ne smel tiskati? Tiskar teržaški ní hotel: to je gotovo; zakaj pa hotel ni: to je zares čudno! Vred.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*